

Rukovodstvo bosanskih Srba „nikada nije imalo zločinačke namere“

Author: [Rachel Irwin](#)

Svedok na suđenju Karadžiću tvrdi da je ratna vlada preduzela korake za sprečavanje zločina nad ne-Srbima.

Piše: Rachel Irwin iz Haga (TU br. 654, 16. jul 2010.)

Nastavljajući da svedoči i tokom treće uzastopne sedmice, bivši ministar u vladi Radovana Karadžića je izjavio kako ratno rukovodstvo bosanskih Srba „nikada nije imalo zločinačke namere“.

Svedok suda Momčilo Mandić – koji je u vladi samoproklamovanog entiteta Republike Srpske (RS) tokom 1992. najpre bio zamenik ministra unutrašnjih poslova, a onda i ministar pravde – izjavio je kako se slaže sa Karadžićevim ocenama da je vlada preduzela razne mere kako bi zaustavila i sprečila nezakonito ponašanje spram nesrpskih civila.

„Mogu da potvrdim da je Republika Srpska na svaki mogući način pokušavala da na terenu poštuje zakonitost“, rekao je Mandić Karadžiću. „... Vlada [bosanskih] Srba nikada nije imala zločinačke namere, a pogotovo ne vlada čiji sam ja bio član.“

„Možete li reći da li je tačno ili netačno to da je policija Republike Srpske ne samo tolerisala zločine, nego ih je i činila?“, pitao je Karadžić, koji se brani samostalno.

„Postoje pojedinci koji su korumpirani ili čine izvesne zločine – ali to može važiti i za bilo koju policiju na svetu“, odgovorio je Mandić. „Siguran sam da policija 1992. nije počinila nikakve zločine na organizovan način. Oni su ili ratovali pod vojnom komandom, ili su štitili zakon i poredak.“

Tokom dugog ispitivanja, Karadžić je predočio brojna dokumenta i naredbe bosanskih Srba u nameri da ilustruje ovu tezu. Jedan od dokumenata, koji potiče iz juna 1992., govori o „pljačkama i otimačini čak i srpskog naroda“, i „merama [koje su primenjivane] da bi se to sprečilo“.

Kada je u pitanju tretman nesrpskih civila, Karadžić se pozvao i na naredbe koje je vojsci i policiji izdao u junu 1992., a u vezi sa „poštovanjem međunarodnih normi i Ženevske konvencije“. Pred sudom su pročitane dodatne instrukcije kojima je propisano da će „predstavnicima [Međunarodnog komiteta Crvenog krsta] biti odobreno da obilaze i pomažu zarobljenim osobama što je pre moguće“.

Međutim, Karadžić je rekao i da je, usred ratnog haosa, njegova vlada „pipala po mraku“ kada je u pitanju primena tih i ostalih instrukcija u opštinama koje su zauzele snage bosanskih Srba.

Mandić se sa time saglasio, rekavši da su „sedište vlade i [njeni] organi bili užasno izolovani.

„Kada je rat počeo, sukobi su se rasplamsali u svim delovima teritorije Bosne i Hercegovine“, nastavio je on. „Vladali su opšti kaos i gungula, i svi putevi komunikacije su bili prekinuti. Mislim da su i ljudi i vlada u to vreme pogubili glave.“

Prema navodima iz pred-procesnog podneska tužilaštva, Karadžić je stvarao krizne štabove na regionalnom i opštinskom nivou kako bi „preuzeo vlast u opštinama koje su [bosanski Srbi] smatrali svojim, izazivajući prisilno raseljavanje Muslimana i Hrvata sa te teritorije“.

Međutim, Karadžić se ove sedmice pozvao na dokumenta koja, po njegovim rečima, ilustruju borbu sa organima lokalne vlasti.

U jednom od dokumenata koji su naglas pročitani pred sudom stoji da su autonomne regije bosanskih Srba „imale vlast u svojim rukama“ i da je „osnovna namera Srba insistiranje na autonomiji . . . [i] stvaranje sitnih kneževina u kojima su vladali sitni knezovi.“

„Hoćete da kažete, ministre, da je vlada pokušala da centralizuje [svoju] administraciju kako bi počinila ono što se navodi u optužnici ili kako bi sprečila ono što se pominje u njoj?“, pitao je Karadžić.

„Vlada je to pokušala da centralizuje zato što je na terenu bilo izvesnih kršenja zakona, pogotovo kada je u pitanju nesrpsko stanovništvo“, odgovorio je Mandić.

Kao predsednik Republike Srpske u periodu od 1992. do 1996., Karadžić se tereti za planiranje i nadziranje masakra nad oko 8,000 bošnjačkih muškaraca i dečaka iz Srebrenice počinjenog 1995., kao i opsade Sarajeva koja je trajala 44 meseca i u kojoj je poginulo skoro 12,000 ljudi.

U optužnici – koja ukupno ima 11 tačaka – stoji da je on odgovoran za zločine genocida, progona, istrebljenja, ubijanja i prisilnog raseljavanja, koji su „doprineli ostvarivanju cilja – trajnog raseljavanja bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata sa teritorije na koju su polagali pravo bosanski Srbi“. Karadžić je jula 2008. uhapšen u Beogradu, nakon što je 13 godina proveo u bekstvu.

Tokom svog dela saslušanja, Karadžić je Mandića takođe ispitivao o problemima na relaciji između jedinica civilne i vojne policije, te o tome da li su „te strukture blatile jedna drugu usled rivalstava i nerazumevanja“.

„U izvesnim situacijama vojska bi čak odbila da Vas poslušati – a bili ste joj vrhovni komandant, zar ne?“, kazao je Mandić.

Svedok je ispričao kako je on lično – budući da su zločini počinjeni „na terenu“ potpadali pod jurisdikciju vojnih sudova – u više navrata tokom jula 1992. pokušao da kombinuje civilne i vojne sudske organe, pošto je civilni sistem bio „profesionalniji i bolje organizovan“ nego vojni.

Međutim, Mandić je rekao da su taj njegov predlog odmah odbili članovi skupštine bosanskih Srba i sama vojska.

„Bila je velika greška što ta inicijativa ninstarstva pravde nije bila usvojena početkom jula“, kazao je on. „Da smo to započeli ranije, bilo bi manje zločina, a presude bi delovale zastrašujuće na ostale.“

Karadžić je prilikom ispitivanja dotakao i pitanje paravojnih jedinica koje su delovale u Bosni, i o kojima je svedok opširno govorio prošle sedmice, kada ga je ispitivalo tužilaštvo.

Okrivljeni se pozvao na vladin dokument s početka jula 1992. u kojem se navodi da su predsedništvu bosanskih Srba stizali izveštaji da paravojne grupe „vrše teror i svete se civilnom stanovništvu“.

U tom dokumentu, koji je pročitao pred sudom, stoji potom i da je Ministarstvo unutrašnjih poslova (MUP) trebalo da na sebe preuzme „istragu i zauzdavanje tih nezavisnih grupa“.

U tom trenutku se umešao i predsedavajući sudija O-Gon Kwon (O-Gon Kwon), koji je svedoka pitao da li se seća rezultata tih istraga.

„Ne, Vaša visosti“, odgovorio je Mandić.

Rekao je da kao tadašnji ministar pravde, a ne ministar unutrašnjih poslova, nije bio upoznat sa rezultatima pomenute istrage. Osim toga, naveo je i da su naoružane paravojne grupe bile u nadležnosti vojnih, a ne civilnih sudova.

„Znate li za bilo koju paravojsku koju smo tolerisali iako smo znali za nju?“, upitao je Karadžić.

„Znam da je policija u leto 1992. uhapsila neke [pripadnike srpske paravojne jedinice] Žute ose iz Zvornika“, odgovorio je Mandić.

Dodao je i da je vojska bosanskih Srba hapsila „ljude koji su sebe nazivali Šešeljevcima“ i koje je navodno predvodio srbijanski nacionalistički političar, Vojislav Šešelj, kome se trenutno sudi pred Tribunalom.

„Bilo je sukoba između vojnih i paravojnih jedinica koje nisu htele da pristanu da se podvrgnu [komandi] regularne vojske“, nastavio je Mandić.

Karadžić je potom spomenuo video-snimak koji je bio emitovan prilikom ispitivanja od strane tužilaštva, a na kojem se vidi okrivljeni kako pozdravlja – i biva pozdravljen od strane – Željka Ražnatovića, poznatijeg kao Arkan. Za njegovu grupu – nazvanu Srpska dobrovoljačka garda, no još poznatiju kao Arkanovi Tigrovi – kaže se da je spadala među one paravojne formacije koje su za vreme rata u Bosni izazivale najveću količinu straha.

Arkana je 1997. Tribunal optužio za ratne zločine i zločine protiv čovečnosti, uključujući ubijanje, okrutno postupanje i silovanje nerspskih civila. Međutim, pre no što se ukazala mogućnost da bude uhapšen, on je 2000. godine ubijen u holu jednog beogradskog hotela, čime je praktično okončan slučaj protiv njega.

Karadžić je ove sedmice Mandića pitao da li je „od 1991. do 1995. postojala i jedna jedina prijava zločina“ protiv Arkana.

„Prema mojim saznanjima – nije“, odgovorio je Mandić.

Karadžić je potom konstatovao da su Arkan i njegove jedinice bili „disciplinovani i dobro opremljeni“.

„Ne znam za to“, kazao je Mandić.

Kao i prošle sedmice, Mandić je izjavio da je zapravo Biljana Plavšić – budući članica bosanskog predsedništva i bliska Karadžićeva saradnica – bila ta koja je pozvala paravojne formacije da se bore u

Bosni. To je dovelo i do njenog sukoba sa ministarstvom unutrašnjih poslova, koje se zalagalo za sklanjanje tih grupa – kazao je Mandić.

„Bio je to veliki problem, pošto je ona vršila vlast i uticaj na srpski narod“, rekao je Mandić.

Karadžić je kasnije osnovao i zatvorske logore pod upravom bosanskih Srba, koji su u središte međunarodne pažnje dospeli u avgustu 1992., kada su strani novinari snimili fotografije veoma mršavih pritvorenika koji stoje iza bodljikave žice.

U presudi koju je Tribunal izrekao Milomiru Stakiću, bivšem predsedniku kriznog štaba bosanskih Srba za severnobosanski grad Prijedor, sudije su navele da su u obližnjim logorima Omarska, Keraterm i Trnopolje počinjena „ubijanja masovnih razmera“, kao i silovanja i premlaćivanja.

Karadžić je sudu pokazao jednu naredbu koju je 1992. izdalo ministarstvo unutrašnjih poslova bosanskih Srba, zahtevajući „sprečavanje bilo kakvog oblika zlostavljanja“, kao i to da uslovi u kojima borave zarobljenici moraju „ispunjavati osnovne higijenske i zdravstvene zahteve“.

Predložio je i dokumenta koja sadrže precizne podatke kada je u pitanju broj zarobljenika koji su poslani u svaki logor. Rekao je da su, iako je preko 1,000 zarobljenika bilo poslato u logor Manjača (severna Bosna), ostali bili „oslobođeni i pušteni da svojevoljno odu u Trnopolje“, odnosno u jedan logor kraj Prijedora.

„Da li ovaj izveštaj pokazuje da ih je preko 50 procenata bilo oslobođeno daljih istraga?“, pitao je Karadžić.

Mandić ga je zamolio da preformuliše pitanje, nakon čega se sudija Kvon umešao i upitao svedoka da li su „oni koji su prebačeni u Trnopolje bili oslobođeni“.

„Eto zbog čega sam od gospodina Karadžića zatražio da preformuliše pitanje – pošto je u njemu rekao da su [zarobljenici bili] smešteni u otvorenom prihvatnom centru u Trnopolju“, kazao je Mandić. „Da li je taj prihvatni centar bio otvorenog ili zatvorenog tipa, nije mi poznato.“

Suđenje se nastavlja iduće sedmice.

Rachel Irwin izveštava za IWPR iz Haga.

Location: Balkans

Topic: Courtside

Focus: ICTY - Radovan Karadžić
Trial

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/rukovodstvo-bosanskih-srba-nikada-nije-imalo>